

Svět jako „scéna“

Už mnohokrát nejrůznější autoři zopakovali myšlenku, že svět je jako divadelní scéna, na které všechno probíhá jen „jako“. Chyba tohoto přirovnání spočívá v tom, že jde o velmi podivné divadlo, v němž máme všichni roli diváků, ale také roli aktérů, kteří mohou do děje zasáhnout; a obojí je přitom od sebe neoddělitelné. Nejsme na tom tak, že se všechno odehrává pouze v našich myslích, v našich představách a výmyslech, nýbrž do našeho diváctví vstupují jiní, kteří nejsou jen naší představou, ale mají jakousi samostatnost – už třeba tím, že oni nás také vidí a reagují na nás, a my tomu dovedeme lépe či hůře porozumět, tj. porozumět, jaké představy si o nás vytvořili a vytvářejí druzí. V tom kupříkladu chybí „fundamentální“ fenomenologie (tj. fenomenologie, která chce být „základem“ veškeré další filosofie (nebo alespoň jejím východiskem). Ono totiž není možné (dovolené) redukovat vše na naše (či moje) fenomény, naše (moje) vjemy, protože my přece dokážeme „vnímat“ i to, že jsme vnímáni – a přece dobře víme, že sami nejsme jen pouhými vjemy někoho jiného. A právě toto rozpoznání nám umožňuje pochopit, že jde o něco širšího a zejména hlubšího, než abychom to mohli redukovat na pouhé „vnímání“, jak to bývá tradičně chápáno (takže předpokladem je myslící a vnímající lidský subjekt). Všechna pravá jsoucna vykazují totéž resp. něco základně podobného: všechna jsoucna, všechny „jsoucí“ bytosti, všechny události jakožto subjekty plní tu základní podvojnou úlohu či roli, totiž roli něčeho aktivního, ale zároveň i něčeho (aktivně) reagujícího na cosi jiného druhého, na okolí, na prostředí, na jiná jsoucna.

(Písek, 130321-1.)